

N:o 235.

Af herr **Lindhagen m. fl.**, i anledning af *Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om arrende af viss jord å landet inom Norrland och Dalarne m. m.*

I propositionen n:o 154 om arrendelag för viss jord inom Norrland och Dalarne har minsta arrendetiden föreslagits till 15 år. Detta är alldeles för litet i all synnerhet i denna sociala lagstiftning, som har till ändamål att gifva ifrågavarande arrendatorer en själfständig ställning, i möjligaste mån jämförlig med den ställning brukaren innehade, innan dessa småbondelägenheter förvärfvades af skogsintressenter.

Norrlandskommittén förordade 20 år såsom minimum. Detta är också den tid, under hvilken kronan samt allmänna stiftelser, såsom de båda statsuniversiteten och Lunds domkyrka, utarrendera sina jordbruk. Att i förevarande fall sätta en längre arrendetid än den, som sålunda i folkuppfattningen fått häfd såsom en lämplig tidsperiod för ett normalt arrende af vanlig jordbruksjord, kan icke vara försvarligt. Till jämförelse må erinras, att vid behandlingen af den nya finska förordningen om lega af torp, landbolägenhet och backstuguområde voro kejsaren och alla i landtdagen eniga om, att minimitiden under inga förhållanden fick sättas lägre än 25 år. Det redan antagna finska förslaget upptar en minimitid af 50 år, med möjlighet att i vissa fall få till stånd en nedsättning, dock ej under 25 år. Vår nya lagstiftning om tomträtt upptager en minimitid för nyttjanderättsupplåtelse med sådan rätt af 26 år.

I själfva verket är, särskildt i förevarande fall, också ett tjuguarigt arrende utan garantier att få det förlängdt mycket otillfredsställande. Detta framhölls redan af reservanter inom norrlandskommittén samt vits-

ordades af befolkningens opinion i den mån den fick tillfälle gifva sig till känna vid kommitténs resor och genom svaren å de till socknarne af kommittén utsända frågorna. De ofvannämnda offentliga stiftelserna afvensom numera kronan medgifva i sina arrendekontrakt företrädesrätt till ny upplåtelse vid arrendetidens slut för arrendatorn, hans änka och barn. Samma grundsats tillämpar Stockholms stad vid sina tomträttsupplåtelser. Dylik optionsrätt är vid denna riksdag ifrågasatt uti motionerna inom Andra Kammaren n:is 214 och 229 rörande upplåtelser af egnahemslägenheter från kronoegendomar.

Att ifrågavarande arrendelag bör åtminstone i viss mån komma den nuvarande generationen af arrendatorer till godo, borde ej kunna bestridas. Äfven de arrendatorer, som icke hafva några kontrakt eller kontrakt endast på kort uppsägning, äfventyra med största sannolikhet att före den nya lagens trädande i kraft blifva påtvingade nya kontrakt, på hvilka den tillämnade lagstiftningen ej hinner vinna tillämpning. Sådan verkan har redan den allmänna arrendelagen haft på vissa orter.

Vid behandlingen af förenämnda finska arrendelag var man också från alla håll enig om, att författningens retroaktiva verkan var i det föreliggande fallet »oundgängligt». Meningarna skilde sig endast därutinnan, att några önskade, att lagen skulle i alla afseenden vinna tillämpning äfven på äldre aftal, under det andra ville begränsa lagens retroaktiva verkan till vissa punkter. I den antagna lagen stadgades i detta afseende, att äldre brukare skulle ha ersättning för förbättringar, gjorda, efter det nya författningar trädt i kraft; att stadgandena om förnyelse, öfverlåtelse, upphörande och förlust af legoaftal skulle tillämpas jämväl å äldre bestående legoförhållanden äfvensom att brukaren ägde tillgodonjuta honom i nya lagen tillerkänd rätt att från dagsverksskyldighet öfvergå till penningvederlag. I den kejsrerliga propositionen hade dessutom föreslagits, att brukare, som finner det äldre rättsförhållandet vara för sig ogynnsamt, skulle äga rätt att uppsäga aftalet, sedan 3 år förflutit från den dag, den nya lagen trädt i kraft. Landtdagen, som ansåg det oundgängligt förekomma, att äldre åbor blefve i mängd uppsagda från sina arrenden, antog i stället en bestämmelse om att äldre legoaftal, som tilländagingo inom ett till och med tretton år från den nya författningens ikraftträdande, skulle anses förlängda med sju intill ett år enligt en viss skala. Vid utgången af den sålunda förlängda legotiden ansågs brukaren skyddad af bestämmelserna angående hans rätt till ersättning för under tiden gjorda förbättringar.

Reservanter inom norrlandskommittén förordade också, att arrendelagen för Norrland skulle hafva retroaktiv verkan i vissa afseenden,

nära sammanfallande med den finska lagens bestämmelser i vissa hänseenden. Därtill bör läggas, likaså i viss anslutning till den finska lagen, innehållet i de tre sista momenten af 5 § af Kungl. Maj:ts nu framlagda lagförslag.

Angelägenheten att förekomma arrendatorernas uppsägning, innan lagen träder i kraft, kan icke nog betonas. Vanhäftslagen skulle tjäna bland annat detta ändamål och har därför af Andra Kammaren gjorts som en betingelse för arrendelagens antagande. Det är fara värdt, att detta dock i många fall ej räcker till, i synnerhet om vanhäftslagen, såsom Kungl. Maj:t nu föreslagit, reduceras så godt som uteslutande till ett sken bara. Kompletterande bestämmelser borde därför rätteligen komma till stånd, men det lär vara fåfängt att nu söka åtgöra annat än att få en någorlunda effektiv vanhäftslag. Det finska förslaget att medgifva arrendator rätt att inom viss tid uppsäga ett äldre aftal synes dock vara förtjänt af beaktande särskildt i händelse, som norrlandskommittén föreslog, arrendatorn får sådan rätt äfven i fråga om aftal, ingånget enligt nya lagen.

På grund af hvad sålunda anförts få vi med anledning af den kungl. propositionen och såsom tillägg till yrkandet under punkt B) 2:o) i motionen n:o 111 hemställa:

att Riksdagen ville i fråga om den norrländska arrendelagen besluta:

1:o att arrendetiden skall vara 20 år med ovillkorlig företrädesrätt till ny upplåtelse vid arrendetidens slut för arrendatorn och, i händelse af hans frånfalle, för hans änka och barn;

2:o att lagen bör få retroaktiv verkan på äldre aftal, utom i de afseenden motionen n:o 111 upptager, jämväl i fråga om de 3 sista momenten af 5 § i Kungl. Maj:ts förslag; och

3:o att arrendator, som innehar arrende på grund af äldre aftal, må vara berättigad uppsäga aftalet, sedan fem arrendeår tilländagått från det nya lagen träd i kraft.

Stockholm den 15 april 1909.

Carl Lindhagen.
G. Kronlund.
Ad. Wiklund.
Linus Lundström.

Rob. Karlsson.
J. Lindgren.
I. J. Carlsson.
B. Eriksson.